

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz

w sprawie **M. K.** ,
oskarżonej z art. 148 § 1 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej,
na posiedzeniu w dniu 30 czerwca 2020 r.,
skargi obrońcy z urzędu oskarżonej na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 22 stycznia 2020 r., sygn. akt II AKa (...),
uchylający wyrok Sądu Okręgowego w W.
z dnia 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt VIII K (...),
i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,
na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.,

p o s t a n o w i ł :

- 1. oddalić skargę.**
- 2. zwolnić oskarżoną od ponoszenia kosztów sądowych postępowania skargowego i jego wydatkami obciążyć Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

M. K. została oskarżona o to, że w dniu 10 lutego 2018 r., w miejscowości S., gm. B., działając w zamiarze ewentualnym pozbawienia życia T. G. , uciskając rękoma na narządy szyi, spowodowała zadławienie się, skutkujące zgonem pokrzywdzonego, tj. o przestępstwo z art. 148 § 1 k.k.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt VIII K (...), uniewinnił oskarżoną od popełnienia zarzucanej jej zbrodni, ustalając, że oskarżona działała warunkach obrony koniecznej, o której mowa w art. 25 § 1 k.k.

Od tego wyroku apelację na niekorzyść oskarżonej wniósł prokurator, który podnosząc zarzuty obrazy przepisów postępowania (art. 167 k.p.k. i art. 366 § 1 k.p.k. oraz art. 413 § 1 pkt 6 k.p.k.) oraz błędu w ustalaniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia, mającego wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, wniósł o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 22 stycznia 2020 r., sygn. akt II AKa (...), uchylił wyrok Sądu Okręgowego w W. i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Od wyroku Sądu odwoławczego skargę wniósł obrońca z urzędu oskarżonej, podnosząc zarzut naruszenia art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k., przez przedwczesne uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt VIII K (...), w sytuacji w której:

1. Sąd Apelacyjny w (...), stwierdzając uchybienia w ocenie materiału dowodowego m.in. w zakresie braku dowodu z opinii lekarza medycyny sądowej na długość ucisku na gardło denata, co ma znaczenie dla przyjętego przez Sąd Apelacyjny w (...) ekscesu ekstensywnego, powinien był ten dowód przeprowadzić z uwzględnieniem stanu zdrowia denata w chwili czynu i dopiero wówczas ocenić, czy w sprawie zaistniał eksces, podczas gdy Sąd Apelacyjny, stwierdzając brak powyższego dowodu, arbitralnie przyjął, że ucisk ten musiał trwać kilka minut i dlatego oskarżona przekroczyła granice obrony koniecznej;
2. stwierdzone przez Sąd Apelacyjny, w granicach skargi oskarżyciela publicznego, pozostałe uchybienia nie dawały podstaw do skazania oskarżonej, a tym samym nie dawały podstaw do uchylenia wyroku Sądu Okręgowego w W. ;
3. Sąd Apelacyjny w (...), dochodząc do wniosku o konieczności skazania oskarżonej, wyszedł poza granice skargi, dokonując wykładni prawa

materialnego odmiennej od Sądu Okręgowego w W. , podczas gdy nie było to przedmiotem zarzutów skargi oskarżyciela publicznego.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów obrońca oskarżonej wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Prokurator w odpowiedzi na skargę wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Skarga nie jest zasadna.

Jak wskazuje się w orzecznictwie, zgodnie z art. 437 § 2 zd. II k.p.k., uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeśli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Z powiązania treści tego przepisu z art. 539a § 3 k.p.k., w którym wskazano podstawy skargi, jednoznacznie wynika, że Sąd Najwyższy, rozpoznając skargę na wyrok sądu odwoławczego, ogranicza się do badania, czy w sprawie – na etapie postępowania przed sądem pierwszej lub drugiej instancji – zachodzi tzw. bezzwzględna przyczyna odwoławcza albo doszło do uchylenia wyroku mimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego lub też konieczne jest przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (*postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2019 r., III KS 34/18, Prok.i Pr.-wkł. 2019/7-8/27*). Sąd Najwyższy nie może więc oceniać, czy zaistniały merytoryczne podstawy do wydania określonego rodzaju wyroku. Nie jest bowiem władny na podstawie przepisu art. 539a § 1 k.p.k. do oceniania materiału dowodowego przedstawionego w sprawie – rozpoznanie sprawy w tym zakresie należy bowiem do sądów powszechnych. Interwencja Sądu Najwyższego w ten zakres orzekania stanowiłaby naruszenie ich kompetencji do rozpoznania sprawy. Przedmiotem kontroli w tym postępowaniu jest jedynie stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie rozstrzygnięcie było w konkretnej

sprawie konieczne (*postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2018 r., V KS 15/18, LEX nr 2515959*).

Przenosząc powyższe stanowisko na grunt realiów procesowych rozpoznawanej sprawy, należy zauważyć, że lektura uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego nie pozostawia wątpliwości co do tego, że Sąd *ad quem* stwierdził wadliwość (niepełność) ustaleń faktycznych, wyprowadzanych z oceny wyjaśnień oskarżonej, przeprowadzonej przez Sąd pierwszej instancji, prowadzącą do błędnego przyjęcia o działaniu przez M. K. w warunkach obrony koniecznej, co stanowiło podstawę do jej uniewinnienia przez Sąd *meriti*. Sąd drugiej instancji, po dokonaniu weryfikacji oceny materiału dowodowego, stwierdził, że jedynie początkowe zachowanie oskarżonej było podjęte w ramach obrony koniecznej. Natomiast dalsze uciskanie szyi pokrzywdzonego, już po jego obezwładnieniu, kiedy miała nad nim zdecydowaną przewagę, stanowiło przekroczenie granic wspomnianego kontratypu – eksces ekstensywny obrony koniecznej (s. 8-9 uzasadnienia wyroku Sądu *ad quem*).

Z uwagi na granice rozpoznania skargi, poza zakresem rozważań należało pozostawić kwestię potrzeby powołania opinii biegłego w celu ustalenia czasu trwania ucisku szyi pokrzywdzonego oraz zarzutu dowolności ustalenia, że trwał on kilka minut, jak również zagadnienie wyjścia przez Sąd odwoławczy poza granice skargi. W odniesieniu do tej ostatniej części zarzutu, wyrażonego w *petitum* skargi, dopełniając wcześniejsze rozważania wolno zauważyć, że nie ma racji autor skargi wskazując, iż przyczyną rozstrzygnięcia w zaskarżonym wyroku nie była obraza art. 7 k.p.k. i 410 k.p.k., lecz odmienna interpretacja i subsumpcja prawa materialnego (s. 11 skargi). Z uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego wynika, że Sąd ten ustalił fakt zdecydowanej przewagi fizycznej oskarżonej nad pokrzywdzonym i wobec tego brak istnienia zagrożenia dla M. K., co dopiero pozwalało stwierdzić niewspółczesność działania oskarżonej względem zachowania T. G.. Tej kwestii faktycznej w ogóle nie rozważył Sąd pierwszej instancji, koncentrując się w kontekście przesłanki bezpośredniości zamachu na początkowej jego fazie, nie zaś na momencie jego ustania (s. 22 uzasadnienia wyroku Sądu pierwszej instancji). Sąd *a quo* bez uzasadnienia swego stanowiska wyraził jedynie pogląd, że w

sprawie nie występuje żaden z ekscesów obrony koniecznej (s. 25 uzasadnienia). To zatem ustalenie faktu obezwładnienia pokrzywdzonego przez M. K., i ustania zamachu, a tym samym i działania w warunkach obrony koniecznej, stanowiło ustalenie faktyczne, które legło u podstaw rozstrzygnięcia Sądu *ad quem*. Wobec takiego ustalenia możliwe było dopiero czynienie rozważań na gruncie normatywnym co do ekscesu ekstensywnego obrony koniecznej, stanowiących konsekwencję uznania zasadności podniesionego przez prokuratora zarzutu, dotyczącego – wbrew treści jego apelacji – nie wprost błędu w ustaleniach faktycznych, lecz wadliwej ocenę dowodów, prowadzącą do takiego błędu.

Sąd odwoławczy, dokonując zmiany ustaleń faktycznych, stwierdzając przekroczenie granic obrony koniecznej przez oskarżoną i uznając brak podstaw do zastosowania klauzuli niekaralności na podstawie art. 25 § 3 k.k., uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania, zasadnie kierując się podstawą do wydania wyroku kasatoryjnego – art. 454 § 1 k.k., wobec aktualizacji w realiach procesowych niniejszej sprawy reguły *ne peius*, co zresztą wyraźnie wskazano w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (s. 12). W sprawie nie doszło zatem do obrazy art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k.

Z tych względów, nie stwierdzając okoliczności, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k., Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.